В нашому селі з'явилася "божа людина".

Зупинилася вона в Миколиних батьків — найпобожніших людей в усьому селі, і ми почали ходити за Миколою, а він, надуваючись від пихи, вдавав із себе страшенно заклопотаного та неприступного.

І чим більше росла Миколина пиха, тим гострішою ставала наша цікавість: яка вона з себе, ота "божа людина", і що вона в нас робитиме?

Микола з таємничим лицем відводив то одного, то другого набік і шепотів на вухо:

— Вгадувати буде.

Що вгадувати, він і сам до ладу не знав; але цього було досить, щоб ми аж горіли од бажання побачити того незнайомого чоловіка.

Та Микола був невблаганний:

— Еге, чого захотіли! Приведу, то тато з мене сім шкур спустять.

І лише тоді, як ми почали спокутувати його різними багатствами, Микола не встояв:

— Гаразд, поведу,— сказав він, набиваючи кишені нашим добром.— Але цур, казатимете, що самі прийшли!

Ми погодилися і босоногою ватагою посунули до хати.

На щастя, батька Миколиного саме не було. На довгій лавці тулилися лише жінки, всі, як одна, в біленьких хустинах, від чого обличчя їхні здавалися ще темнішими та скорботнішими. Побожно склавши на

грудях натруджені руки, вони дивилися в бік покутя і навіть не оглянулися, коли ми тихенько зайшли до хати.

Там, на покуті, під многоликими образами, возсідала "божа людина". Це був огрядний чолов'яга з смоляною бородищею, рум'яними, як наливні яблука, щоками і товстими червоними губами. Голосно плямкаючи, він невтомно возив з великого полумиска вареники, щедро купаючи їх у сметані, а жінки побожно заглядали йому до рота і час від часу зітхали, наче той дядько виконував бозна-яку важку та важливу роботу.

Ми завмерли, тулячись до дверей, ладні кожну мить випурхнути з кімнати.

Ось "божа людина" одірвалася від полумиска, витерла пальці об бороду. Щоки її залисніли, жваві меткі очі вмить оббігли жінок і нас, принишклих та трохи настраханих.

Дядько посміхнувся, потім розправив бороду, урочисто мовив:

— І потрібен мені, жіночки, непорочний отрок мужського полу.

Жінки, наче по команді, заворушилися, журно захитали головами:

— Та де ви його найдете, чоловіче добрий!

— Серед ваших синочків, мої дорогенькі, серед ваших...

— Ой, не найдете в нас непорочного!.. Та вони ж у нас всі бузуві ри!

— Не грішіть, мої солоденькі,— ласкаво заперечила "божа людина". — Сказано-бо в святому писанії: устами младенця глаголить істина. Іще, як Ісус Христос наш сказав,— він задер бороду догори, виставив

наперед товстого пальця,— істинно говорю вам, якщо не будете як діти — не ввійдете в царство небесне!

— Ой, істинно, істинно! — дружно зітхали жінки.— Тільки ж то не про наших гаспидів Христос говорив.

"Гаспиди" ж не спускали очей з "божої людини". Дядько все більше подобався нам — саме тим, що заступався за нас перед матерями.

— А треба, жіночки, треба,— наполягав чоловік.— Без непорочного отрока мужеського полу не зможу я провіщати вам ні вашеє будущее, ні прошедшее ваше, ні настоящее.

Нам щораз ставало цікавіше. Та тут до хати зайшов Миколин батько, повів грізним оком і наче вимів нас на подвір'я.

В той день поміж нами тільки й розмови було, що про "божу людину":

— Чуєш, Миколо, а що це за непорочний отрок?

— Це коли ми з вами не грішимо.

— То навіщо він йому?

— Вгадувати,— туманно відповідав Микола. І вже починав сердитись: — Та що ви присікалися до мене! Самі ж чули!

Та нас обсідали нові сумніви:

— А що таке мужеський пол?

Тут уже спасував і Микола. Ми довго думали та гадали, але так і не вияснили, що ж то воно за штука така. Дійшли лише до думки, що того полу серед нас і слухом не чувати, і видом не видати.

Другого дня Микола бігав з двору в двір, збираючи хлопчаків :

— Ідіть до нас, буде вибирати!

— Кого?

— Та непорочного ж отрока! Казав, що як знайде, то буде тому щодня давати по десять копійок і по калачу.

— Гривеник щодня? Та ще й калач на додачу?

Незабаром біля Миколиної хати вишикувалась босонога черга кандидатів у "непорочні отроки".

Пристроївся і я. Спершу вагався, а потім, добре розміркувавши, вирішив, що мої гріхи аніскільки не тяжчі, ніж у моїх товаришів. Крав яблука й груші, толочив чужі баштани, висмикував хвости в гусаків, дратував собак, вкидав у річку котів, розбивав, коли траплялося, шибки з рогатки, дер, де тільки міг, штани, чубився з братом,— але хіба ж не переконував мене сам Микола, що не согрішиш — не покаєшся! А каятись мені доводилось досить-таки часто, особливо коли свистіла наді мною лозина чи випорскував із чужого садка, несучи повні штани кропиви, напханої безжалісною дядьківською рукою. Отож всі гріхи свої я чесно спокутував і зараз не менш непорочний, ніж оці хлопці, що стоять передо мною в надії на калач та десять копійок.

І чим ближче посувалася черга, тим більше хотілося мені потрапити в "непорочні отроки".

Хлопці, що виходили, були похнюплені чи засоромлені. Я вже знав, що дядько наклеював їм на ніготь великого пальця смолу, привезену з Єрусалима, і запитував, чи не бачать вони там святого Миколая. Хлопці, як не витріщали очі, нічого не бачили, і тоді "божа людина", ляснувши чергового невдаху по потилиці, розчаровано говорила:

— Грішний, отроче, грішний... Клич іншого!

Так прийшла моя черга. Переступаючи неслухняними від хвилювання ногами, я зайшов до хати.

В хаті було темно, бо на вікнах висіли кожухи та рядна. Посередині на ослоні горіла воскова свічка, поруч стояла в полумиску вода, а позаду, велика і таємнича, сиділа "божа людина". Мені стало страшно.

— Підійди сюди,— ласкаво покликав мене дядько. Взяв за руку, погладив по голові.— Скажи мені: согрішив ти проти господа бога нашого?

Не вагаючись, я відповів, що ні.

— Оце добре! Ось свята смола, яку я наліплю тобі на ніготь... А оце — свята вода, опусти в неї палець... Ось так. Тепер дивись сюди і говори за мною: "Святий Микол ай, внемли моїй чистій молитві, появи свій лик перед мої чистії очиці, незапорошені гріхом, промиті молитвою..." Що ти бачиш там, отроче мій?

Напруживши зір, я не відводив очей від смоли. Мені страх як хотілося побачити того Миколая, і незабаром здалося, що на чорній блискучій поверхні з'явилася якась світла цяточка.

— Ти вже бачиш?.. Еге ж бачиш?

Світла цяточка відразу стала більшою.

— Бачу,— прошепотів я.

— Що ти там бачиш? — аж повеселішав дядько.

— Щось світле, як хмарка.

— Ото ж і є святий Миколай,— промовив дядько, повертаючи мою руку так, щоб світло від свічки ще більше падало на неї.— Подякуєм же богові, що ти удостоївся побачити його святого угодника...

Отак і став я "непорочним отроком мужеського полу". Я досить-таки швидко порозумівся з "божою людиною", і святий Миколай служив нам вірою і правдою. І нехай простять мені чоловіки та жінки нашого села, яким ми провіщали "настоящее, прошедшее і будущее"! Але я вже інакше не міг. Дорослі гладили мене по голові, хлопці люто заздрили мені, а я походжав поміж ними, побризкуючи чесно заробленими гривениками.

За кілька днів дядько, переконавшись, що я добре навчився брехати, подвоїв мені плату.

Та блискуча кар'єра моя несподівано урвалася.

Продала мене, сама того не відаючи, Миколина мати — тітка Горпина. Якось її викликали в школу (Микола знову щось накоїв), і, побачивши серед учителів мою маму, тітка почала голосно нахвалювати мене:

— Та й свята ж у вас дитина, Маріє Олексіївно! У по добилося самого святого Миколая бачити... І як воно, таке богобоязливе, у вас і виросло? А тут свого гаспида хоч у ступі товчи, прости мене, грішну!..

Мама спіймала мене біля Миколиної хати, коли я саме збирався заступати "на роботу". Взявши мене за вухо, вона мовчки повела додому — через всеньке село, на загальний глум.

Після того я прийшов до твердого переконання, що каятись доводиться не тільки тоді, коли грішиш, а й коли робиш святу справу.

Незвідані путі твої, господи!